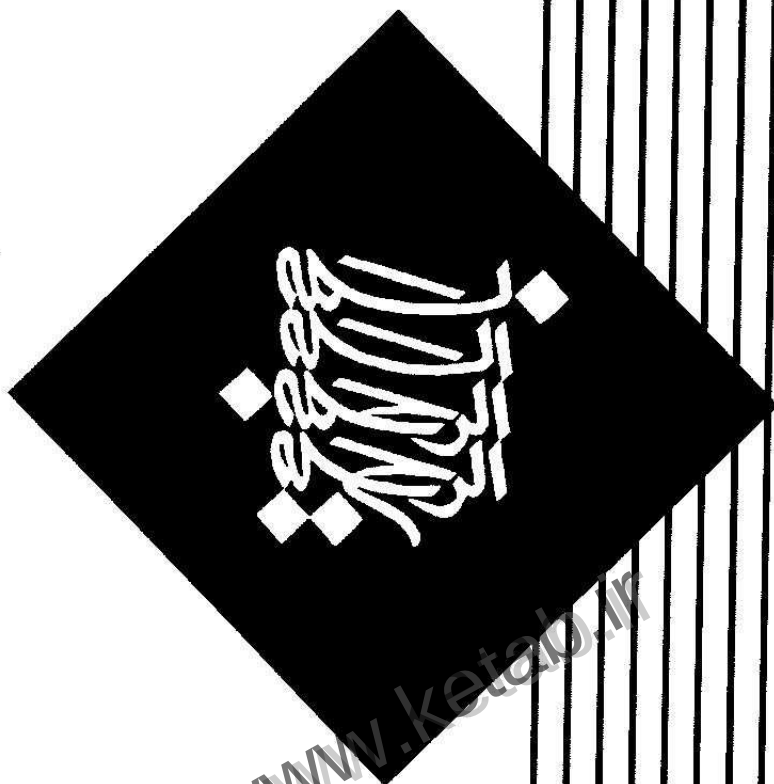

ابعاد حقوقی بین‌المللی بیمه فعالیت‌های فضایی

کاتارزینا مالبینوسکا

مجموعه سیاست‌گذاری و حقوق هوا - فضا

شماره ۱۳

ویراستارها:

پابلو مندز دو لئون، استاد حقوق هوا - فضا و تانجا مسون زوآن، استادیار

حقوق فضا، دانشگاه لیدن، هلند.

مترجم:

زهره اکاوند

سرشناسه	مالینوفسکی، کاتارزینا، ۱۹۷۹-م.
عنوان و نام پدیدآور	۱۹۷۹-Malinowska, Katarzyna, - ایجاد حقوق بین‌المللی بیمه فعالیت‌های فضایی/کاتارزینا مالینوفسکا؛ مترجم زهرا کاکاوند؛ ویراستار علمی ایرج حسینی صدرآبادی.
مشخصات نشر	تهران: بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده بیمه، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۵۴۶ ص.
بروست	مجموعه سیاست‌گذاری و حقوق هوا - فضا؛ شماره ۱۳.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۸۱۴-۵۳-۹
وضعیت فهرست نویسی	نیپا
یادداشت	عنوان اصلی: Space insurance : international legal aspects, ۲۰۱۷.
یادداشت	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	صنعتی کردن فضا -- بیمه -- قوانین و مقررات Space industrialization -- Insurance -- Law and legislation بیمه ماهواره‌ها -- قوانین و مقررات Satellite insurance -- Law and legislation گردشگری فضایی -- بیمه -- قوانین و مقررات Space industrialization -- Insurance -- Law and legislation
نسخه افزوده	کاکاوند، زهرا، ۱۳۶۱ - مترجم
نسخه افزوده	حسینی صدرآبادی، ایرج، ۱۳۴۶ - ویراستار
نسخه افزوده	بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده بیمه
رده بندی کنگره	۴۰۵۵KZD
رده بندی دیویی	۳۷۰.۵۹۴
شماره کتابشناسی ملی	۸۷۱۶۶۸۲
ملاحظات رکورد کتابشناسی	نیپا
تاریخ درخواست	۱۴۰۰/۱۰/۲۲
تاریخ پاسخگویی	۸۷۱۶۳۵۹
قد پیگیری	

ایجاد حقوق بین‌المللی بیمه فعالیت‌های فضایی
نویسنده: کاتارزینا مالینوفسکا
ویراستاران: پابلومندز دو لئون، استاد حقوق هوا - فضا و تانجا مسون زوان، استادیار حقوق فضا، دانشگاه لیدن، هلند.
مترجم: زهرا کاکاوند
ویراستار علمی: دکتر ایرج حسینی صدرآبادی
کارشناس: مهدیه میرزایی
صفحه‌آرا: معصومه فاطمی - یوسف رجبی
طراح جلد: علی حسین صفری
ناظر فنی چاپ: محسن باقریان
چاپ اول: ۱۴۰۰
تیراژ: ۲۰۰ نسخه
چاپخانه: کارنگ
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۱۴-۵۳-۹
قیمت: ۲۳۰,۰۰۰ تومان
ناشر: پژوهشکده بیمه وابسته به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران
نشانی: تهران - سعادت‌آباد - میدان شهید تهرانی مقدم (کاج) خیابان سرو غربی - پلاک ۴۳
صندوق پستی: ۱۹۳۹۵-۲۴۹۹
تلفن: ۲۲۰۸۴۰۸۴
وبسایت: www.IRC.ac.ir
سامانه نشر کتاب: http://nashr.irc.ac.ir
«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

پیشگفتار

بیمه، سازوکاری است که ریسک ناشی از رویدادهای نامطلوب در آینده را تقلیل داده و دارایی‌ها و مسئولیت‌های بیمه‌گذاران را در مقابل خسارت‌های احتمالی آتی، حمایت می‌کند. به همین دلیل، بیمه، تبدیل به جزئی جدایی‌ناپذیر از زندگی و فعالیت‌های امروزی شده است. البته کارکرد بیمه در جوامع مختلف فراتر از نقش سنتی آن یعنی تأمین اطمینان خاطر، ایمنی و استقلال بوده و به عنوان ابزار و نهاد مهمی در تأمین پس‌انداز و منابع لازم برای رشد و توسعه اقتصادی کشورها ایفای نقش می‌کند. در حقیقت، بیمه علاوه بر سهمی که در کاهش مخاطرات و مدیریت ریسک‌ها دارد، می‌تواند به عنوان یک واسطه مالی کارآمد، آثار مهمی در رشد و توسعه اقتصاد کشور داشته باشد، که با گسترش روزافزون حجم اقتصاد و فعالیت‌های اقتصادی، این نقش نیز از اهمیت بیشتری برخوردار شده است. بر این اساس، در اکثر کشورها، صنعت بیمه به یکی از صنایع پویا و مهم تبدیل شده است که کارکردهای مختلفی در جهت رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها دارد.

پژوهشکده بیمه به عنوان نهاد علمی و پژوهشی صنعت بیمه، نقش و مسئولیت مهمی در جهت تحقق این جایگاه برای صنعت بیمه در اقتصاد کشور دارد. این وظیفه به مسئولیت اصلی پژوهشکده باز می‌گردد که پاسخگویی به نیازهای پژوهشی و توسعه تحقیقات علمی، کاربردی در زمینه بیمه و همچنین سازماندهی پژوهش‌های بیمه‌ای و فراهم نمودن بستر مناسب برای رشد و توسعه دانش در صنعت بیمه کشور است. در این راستا، به روزرسانی دانش بیمه‌ای متناسب با شرایط کشور و پیشرفت‌های علمی جهان، از برنامه‌های مهم پژوهشکده در این باره است. بدیهی است که یکی از گام‌های اساسی برای تحقق این مهم، توجه به تولید محتوی در اشکال تالیف و ترجمه متون بیمه‌ای، جهت بهره‌مندی ذی‌نفعان صنعت بیمه است.

کتاب حاضر، از جمله کتب تخصصی در حوزه بیمه است که امید می‌رود انتشار آن گامی مؤثر در راستای تحقق اهداف مورد اشاره پژوهشکده باشد. در این خصوص، لازم می‌دانم از نویسندگان، مترجمان و تمامی پژوهشگرانی که پژوهشکده بیمه را در راستای کمک به گسترش دانش بیمه یاری می‌کنند، تشکر و قدردانی نمایم.

حمید کردبچه

رئیس پژوهشکده بیمه

مقدمه

مجموعه سیاست‌گذاری و حقوق هوا - فضا، بررسی انتقادی تغییرات بنیادینی است که از قرن گذشته فعالیت‌های هوا-فضای بین‌المللی، که به سرعت به‌عنوان یک صنعت جدید در حال رشد می‌باشد، را تحت تأثیر قرار داده است. این فعالیت‌ها با فاصله گرفتن از مقررات سنتی و اجرای برنامه‌های نوآورانه، نیازمند ایجاد راه‌حل‌های قانونی خلاقانه و ابتکاری می‌باشند.

هدف

هدف این مجموعه کمک به بازانديشي حقوقی نسبت به حقوق و سیاست‌گذاری‌های عمومی بین‌المللی هوا و فضا و اجرای آن‌ها در سطح منطقه‌ای و ملی، مسئولیت و تعهد نهادها و سازمان‌های عمومی و ارائه‌دهندگان خدمات، حقوق رقابت، حقوق بیمه، حقوق تجاری شرکت‌ها و رابطه پیچیده بین حقوق اتحادیه اروپا و حقوق بین‌الملل عمومی می‌باشد.

خوانندگان و بهره‌برداران

وکلا و حقوقدانان امور هوانوردی، دانشگاهیان، نمایندگان دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و شرکت‌هایی که درگیر فعالیت‌های هوا و فضا هستند. عناوین منتشرشده در این مجموعه در پایان این جلد ذکر شده است.

مقدمه

همچنان که بشر از سیاره‌اش دورتر می‌شود آغوش خود را برای خطرات بزرگ و ناشناخته‌ای که در انتظار اوست باز می‌کند. شاید دیر زمانی است که بشر به دنبال کشف ناشناخته‌ها مأموریت‌هایی را تجربه کرده که مانند فعالیت‌های زمینی ایمن نیستند. بدون شک کسانی که به دنبال کشف و بهره‌برداری از فضای ماورای جو هستند مسئول پذیرش این ناشناخته‌ها نیز هستند.¹

فضای ماورا جو با توانایی وحدت‌بخشی و تغییر ماهیت ارزش‌های جهانی بشریت موجب سرزندگی آن‌ها می‌شود. آرزوی دیرین بشر برای کشف ناشناخته‌ها نشانه پتانسیل باورنکردنی بشر برای غلبه بر دوگانگی‌ها، موازی‌سازی‌ها و اختلافات است. یکی از بهترین نمونه‌ها استفاده صلح‌آمیز بین‌المللی از فضای ماورای جو، منع تصاحب با کمک معاهدات فضایی منعقدشده در زمان جنگ سرد بین دشمنان با فرهنگ‌های نظامی، اجتماعی و قانونی مخالف یکدیگر بوده است. اگرچه به نظر نمی‌رسد این عرف زمانی که ما دستاوردهای ملی در زمینه حقوق فضا در سطح قوانین را مشاهده می‌کنیم دنبال شود، اما هنوز هم بررسی اصول مشترک و جهان‌گرایی در تلاش بشر برای فضای ماورای جو با ارزش است.

این کتاب به مشکلات و موضوعات مرتبط با بیمه فضا در زمینه حقوق و رویه فضایی اختصاص یافته است. هدف نویسنده ارائه نحوه اجرای قراردادهای بیمه در محیط بکر فعالیت‌های مرتبط در مورد کاوش در فضای ماورا جو، خطرات ذاتی مرتبط با چنین فعالیت‌هایی، همچنین چارچوب قانون‌گذاری و رویه قراردادی می‌باشد. سؤالاتی که در طول تحقیق شکل گرفته در کتاب بیان شده است، قابلیت بیمه ریسک‌های مرتبط با فعالیت‌های فضایی و امکان اعمال قراردادهای بیمه‌ای به نیازهای مرتبط با بیمه و خطرات پیچیده فضایی می‌باشد. در رابطه با موارد ذکرشده، باید در نظر داشت که آیا اصول بیمه به اندازه کافی جهانی و برای خدمات رسانی به کاوش در فضا وجود دارد یا اینکه آنها نیاز به اصلاح و تعدیل مطابق

1. Martin Marietta Corp v. Intelsat, 763 F. Sup. At 1334. In Bostwick P. D., Liability of Aerospace Manufacturers: MacPherson v. Buick Sputters into the Space Age, 22 J. Space L. 75, 87, 1994.

با صنعت فضایی دارند. از این نظر، در جستجوی ارزش‌های جهانی و نوع جدیدی از خطرات مستلزم بررسی قوانین و همچنین اصول بیمه می‌باشد و در نهایت این مسئله که تکنولوژی و خطرات فضایی به دلیل ماهیت جدیدشان می‌توانند نقش به‌سزایی در توسعه علوم حقوقی و بیمه بویژه روش‌های مدیریت و تخصیص ریسک و همچنین اصول بنیادین بیمه شوند.

برای پاسخ به سوالات بالا ضروری است ابتدا فعالیت‌های فضایی را در چارچوب قوانین ملی، اروپایی و بین‌المللی بررسی کنیم. بنابراین فراهم کردن مفاهیم قراردادی و قانون‌گذاری مناسب ماهیت و حوزه فعالیت‌های اکتشافی فضای ماورا جو که متشکل از اشخاص گوناگون اعم از عمومی و خصوصی و فرهنگ‌های مختلف حقوقی است. در واقع فعالیت‌های فضایی چند لایه و چند بعدی با همزیستی حقوق عمومی و خصوصی می‌باشد. علاوه بر این استانداردسازی رویه‌های صنعتی منجر به سولاتی درباره ظهور یک «لکس مرکانوریا جدید» (حقوق عرفی تجاری جدید) در حقوق فضا شده است. تحلیل موضوعات بالا برای شناسایی و بررسی ریسک در فعالیت‌های فضایی به عنوان موضوع اصلی در قراردادهای بیمه و نقش بیمه در مدیریت ریسک‌های مرتبط با اکتشافات فعالیت‌های فضایی ضروری می‌باشد. چرا که این امر ذاتاً با مبانی و اصول بیمه مانند اصل حداکثر خسارت، اصل جبران خسارت، اصل اثبات همچنین اصول تمامی قراردادهای یعنی استقلال طرفین گره خورده است. قوانین اساسی حقوق فضا و قراردادهای در صنعت فضایی با هدف تسهیل شناسایی خطرات فضایی و تأثیر قراردادهای فضایی بر شکل‌گیری پوشش بیمه فضایی نیز در متن به آن پرداخته خواهد شد. در این بررسی باید به این نکته توجه شود که توسعه علوم فضایی مداوم است. طبیعت پیچیده تکنولوژی و ریسک‌های فضایی ممکن است این سوال را ایجاد کند آیا بیمه‌گری به عنوان ابزار مدیریت ریسک می‌تواند منجر به تغییر در ماهیت ویژگی‌های ذاتی بیمه که باعث تبدیل آن به ابزار مالی با ماهیت دیگری شود؟ سوال فوق از این واقعیت ناشی می‌شود که بیمه یک ابزار قانونی تنظیم شده است و این امکان را که تغییرات اصلی در اصول آن ایجاد شود را نمی‌دهد. سوالی که باید به آن پاسخ داده شود این است که آن اصول باید جایگاه خود را در ریسک‌های فضایی قابل بیمه پیدا کنند یا خیر؟ اگرچه بیمه هنوز خواهان حفظ ماهیت حقوقی خود می‌باشد.

تماشای هر فیلم تخیلی که در فضا اتفاق می‌افتد منجر به درک ما در این مسأله که کشف فضای ماورای جو تلاشی بسیار مخاطره‌آمیز در همه زمینه‌ها می‌باشد با تصور احتمالی خطرانی که

منجر به خطرات جدی اموال و اشخاص می‌شود آیا لازم است که بیمه همه این خطرها را پوشش دهد؟ برای پاسخ به این سؤال ارجاع به تاریخچه بیمه می‌تواند کارگشا باشد. بیمه به‌عنوان یک رویه تجاری گسترش ریسک‌های ناشی از اشخاص متعدد در ابتدا مربوط به فعالیت‌های تجاری بود درحالی‌که خطرات اشخاص و مسئولیت ریسک‌ها در مراحل بعد توسعه یافتند. این پدیده اخیراً بوسیله بیمه فضایی تجربه شده است جایی که دارایی‌ها و مسئولیت بالقوه بیمه، ریسک اشخاص هنوز منتظر شانس خود هستند. این البته ذاتاً مربوط به مرحله توسعه پروازهای فضایی سرنشین داراست، که هنوز تعداد محدودی را تشکیل می‌دهند. پس از فاجعه چلنجر در سال ۱۹۸۶ مأموریت‌ها کاهش یافت این در حالی است که تعداد گردشگران فضایی کمتر از ده نفر است و تنها مقصد گردشگری ایستگاه بین‌المللی فضایی است و تنها «ایراتور تور» آژانس فضایی روسیه سال‌ها از موقعیت بی‌نظیر بازار خود برخوردار است.^۱ به همین دلایل، به نقل از کارل ساگان بیمه اشخاص فضایی در ابتدای راه است و هنوز «منتظر شناخته‌شدن» است. حتی اگر گردشگران فضایی سیاست‌های زندگی شخصی و تصادفات را به‌عنوان شرط لازم برای سفر فضایی در نظر ندهند، نمی‌توان گفت بازار بیمه اشخاص فضا پدید آمده است. در نتیجه، هیچ یک از قوانین قراردادی بیمه اشخاص فضایی توسعه نیافته است. یکی از موضوعات پرداخته‌شده در این کتاب، تحلیل رویه قراردادی تجاری با هدف بررسی برای یک لکس مرکاتوریا، بیمه اشخاص که در این ملاحظات گنجانده نشده است. این بدان معنا نیست، در تحلیل‌های انجام‌شده در کتاب خطرات اشخاص نادیده گرفته‌شده برعکس، خطرات مرتبط با زندگی و سلامت انسان بخش قابل توجهی از رژیم مسئولیت را تشکیل می‌دهد و ریشه‌های تنظیم فعالیت‌های فضایی هستند. در این نوشتار، این موضوع در فصل ۳ مورد بررسی قرار می‌گیرد. موضوعی که تحلیل عمیق آن مستثنی‌شده بیمه ریسک اشخاص که اشخاص اول ریسک‌های اشخاص دوم می‌باشد. اگرچه موضوع بسیاری از نوشتارهای علمی، تحقیق برای آینده گردشگری فضایی در حقوق و بیمه است. بیمه ریسک اشخاص قطعاً ارزش توجهات بیشتری را دارد؛ به‌طوری‌که گردشگری فضایی درنهایت با آن آغاز می‌شود.

۱. لازم به‌ذکر است که ویرجین گالستیک مجوز پرواز فضایی انسان را در این کشور در آگوست ۲۰۱۶، بدست آورده اما تاکنون هیچ توریستی تحت چنین قوانینی هنوز وارد فضای ماورای جو نشده است.

لازم به ذکر است که فعالیت‌های فضایی در سطح قابل گسترده‌ای تنظیم می‌شوند و با هدف شناسایی خطرات این فعالیت‌ها برای بیمه مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. از این نظر نویسنده فرض کرده است که موضوع اصول اساسی حوزه فعالیت‌های فضایی مانند پرتاب، عملیات ماهواره‌ای فضای ماورا جو و اشیاء فضایی و دیگر موضوعات باید بگونه‌ای تعریف شوند که متعاقباً برای شناسایی ریسک مفید باشد که فعالیت‌های فضایی انجام شده همچنین نفع بیمه‌ای در بیمه فضا قلمداد شود.

حوزه بررسی به پیشینه قانون‌گذاری فعالیت بیمه‌ای، به استثنای جنبه‌هایی که برای شناسایی خطرات فضایی از نظر محتوای قرارداد بیمه ضروری بوده، مربوط نمی‌شود. در این زمینه، بیشتر قوانین اروپا به دلیل منسجم بودن رویکرد هنجاری آن، تأثیر فعالیت بیمه در قلمرو کلیه اعضا کشورهای اتحادیه اروپا مورد توجه قرار گرفته است.

واقعیت مهم در شکل‌گیری این کتاب، تصمیم اتخاذ شده اتحادیه اروپا اجرای همکاری با آژانس فضایی اروپا برای تضمین حمایت بیمه‌ای ماهواره‌های پرتاب شده در محدوده پروژه گالیله و جی ان اس اس متعلق به اتحادیه اروپا همچنین شامل تنظیم پوشش بیمه برای ماهواره‌های گالیله که توسط اس‌ا انجام می‌شود. موقعیت و قلمرو شرایط بیمه تابع اقدامات تدارکات عمومی تشکیل همکاری با ارزش برای تجزیه و تحلیل با توجه به منافع بیمه‌ای، رژیم تخصیص ریسک و در نهایت شرایط مندرج در بیمه مشمول در دعوت عمومی مناقصه است که در کتاب گنجانده شده است. اقدامات تدارکات عمومی در اکتبر ۲۰۱۵ به وسیله اعطای قراردادهای بیمه‌گران و یک هماهنگ‌کننده خدمات بیمه‌ای کامل شده بود به طوری که در نهایت بیمه ماهواره‌های گالیله به یک واقعیت تبدیل شد. پس از آن تصمیم به بیمه کردن ماهواره‌ها به عنوان بخشی از برنامه کوپرنیکس گرفته شد. از نظر نویسنده این واقعیت اهمیت انکارناپذیری در شکل دادن به رویه قراردادی بیمه فضایی دارد.

با یادآوری همه موارد فوق، نوشتن این کتاب مستلزم استفاده از منابع متنوع به دلیل حوزه گسترده‌ای از موضوعات که برای تحقق هدف خود مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند، به طور مثال ابتدا، تجزیه و تحلیل حقوق بین‌الملل عمومی از نظر مجاز بودن فعالیت فضایی و مسئولیت خسارت وارده، به دنبال آن حقوق بین‌الملل خصوصی از نظر صلاحیت و انتخاب قانون حاکم در قراردادهای فضا و بیمه، از طریق قانون اتحادیه اروپا، جایگاه اتحادیه اروپا و اس‌ا در فعالیت فضایی و بیمه خطرات فضا

در محیط حقوقی اروپا و همچنین قانون قراردادهای بین‌المللی، اروپایی و قوانین ملی از نظر تمایز اصول انعقاد قرارداد در فضا، و تأثیر آنها بر موضوع فعالیت‌های فضایی و ریسک مربوط به آن می‌باشد. سرانجام موضوع تجزیه و تحلیل، قانون قرارداد بیمه است که بخش ذاتی از قانون قراردادهای عمومی است؛ ویژگی‌های متمایز خود را دارد و همبستگی محکمی با مسائل نظارتی (تنظیمی قانون‌گذاری) و ریاضیات دارد. و ویژگی‌های اساسی آن را تعیین می‌کند. باتوجه به منابع مورد استفاده در تحلیل، نویسنده ادبیات ملی (از جمله لهستانی) و ادبیات بین‌المللی، اسناد، کنفرانس‌ها و سمینارها، آثار UNIDROIT, ITU, ESA, ESPI, IISL, UNOOSA و دیگران در نظر گرفته است. علاوه بر منابع فوق، نظام حقوقی بین‌الملل و احکام دادگاه نیز مورد بررسی قرار گرفته است. اگرچه قانون لهستان در این کتاب (قانون فضایی) در نظر گرفته نشده است (در مرحله پیش‌نویس)، سهم دانشگاهیان لهستانی در توسعه حقوق فضا را نمی‌توان انکار کرد و فقط یک نمونه بارز آن پروفسور مانفرد لایخ می‌باشد.

در جریان بررسی حقوق قراردادهای بیمه، رویه و سیستم حقوقی از منظر مقایسه‌ای، نویسنده برای مقایسه سیستم‌های حقوقی سویل‌لا و کامان‌لا را انتخاب کرده است. در میان کشورهای کامان‌لا به دلیل عرف طولانی در حقوق بیمه و سیستم حقوقی شناخته‌شده در نظام حقوقی انگلیس به عنوان مهد بیمه تجاری مدرن که گاهی متفاوت از فرهنگ‌های حقوقی رایج از حقوق ایالت نیویورک است. مورد بعدی قانون بیمه ایالات متحده، به دلیل تنظیم قانونی قراردادهای بیمه، و همچنین سیستم حقوقی بسیار پیشرفته و اهمیت عملی برای بیمه فضایی، به دلیل انتخاب طرفین که اغلب قانون ایالت نیویورک را به عنوان قانون حاکم بر قراردادهای بیمه فضایی انتخاب می‌کنند. از میان سیستم‌های سویل‌لا، قوانین بیمه فرانسه و بلژیک انتخاب شده است. در رابطه با فرانسه، دلیل چنین انتخابی قوانین بیمه و قوانین فضایی توسعه‌یافته و منسجمی است که بررسی رابطه این دو حوزه را تسهیل می‌کند. علاوه بر این انتخاب قانون بلژیک به دلیل قانون حاکم بر قراردادهای بیمه برای ماهواره‌های گالیله انتخاب شده است. این کتاب شامل فهرست مطالب، لیستی از اختصارات، چهار فصل و خلاصه‌ای از تجزیه و تحلیل شامل یافته‌های انجام‌شده، و همچنین کتابشناسی، فهرست موارد و جدول رویه قضایی می‌باشد. هر فصل رئوس مطالب کوتاه و نتیجه‌گیری خود را دارد.

فصل اول به پیشینه قانون‌گذاری و قراردادی فعالیت‌های فضایی اختصاص داده شده است. ابتدا، واقعیت‌های اصلی فعالیت‌های فضایی، بهره‌برداری و کاربرد ماهواره، چالش‌های امروز، و چشم‌انداز ریسک و بیمه به ترتیب فراهم کردن زمینه مناسب از ملاحظات بیشتر و نشان دادن ابعاد مناسب از فعالیت‌های فضایی در متن موضوع بیمه مشخص شده است. متعاقباً فعالیت‌های فضایی در هر سطح از منظر حقوق بین‌الملل، اروپایی و ملی ارائه شده است که چارچوب نظارتی و قراردادی را ارائه می‌دهد. همان‌طور که در بالا ذکر شد، هدف مؤلف ارائه یک نمای کلی از قانون فضا با تمرکز بر روی موضوعاتی که ممکن است از دید بیمه مهم باشند. به این معنا که چرا فعالیت‌های فضایی به عنوان موضوع قوانین ملی، اروپایی و بین‌المللی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند، از جمله فعالیت‌های فضایی به عنوان موضوع مجاز و در همان زمینه، ایده‌های مربوط به فعالیت‌های فضایی رویکرد فوق از اهداف اصلی این کتاب، یعنی شناسایی موضوع و حوزه خطرات مربوط به اکتشاف فضای ماورای جو و نفع قابل بیمه در بیمه فضا می‌باشد.

شناسایی موضوع فعالیت فضایی تنظیم‌شده مستلزم مجوز مربوطه؛ همچنین به دلیل تعهد بالقوه در قراردادهای بیمه در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. نویسنده تجزیه و تحلیل مفاهیم اصلی مرتبط با آن را به منظور شناسایی صحیح خطرات فضایی و تمایز آن‌ها از سایر موارد گفته شده ضروری دانسته است. چراکه تشخیص فعالیت‌های فضایی با دقیق‌ترین روش برای شکل‌گیری بیمه ضروری است. مثال بارز آن عملیات پرتاب می‌باشد که به طور معمول برای همه شناخته شده است اما محدوده دقیق آن و تعریف آن برای تشخیص دوره خطر و بیمه مسئولیت اجباری مهم است. اما در سطوح تکنولوژی قراردادی و قانون‌گذاری به طور وضوح و منسجم نیست. همچنین مسائل دیگر همچون شی فضایی، فضای ماورای جو و مفاهیم دیگر که در حقوق فضا مطرح می‌باشد.

فصل دوم به «تشکیل یک قرارداد بیمه فضایی» اختصاص یافته است، مباحث اصلی مورد تجزیه و تحلیل مربوط به نفع بیمه‌ای و موضوع بیمه فضا، تعهد به انعقاد قرارداد بیمه، مقررات قانونی، حقوق اشخاص ثالث و همچنین شفافیت و نقش آن اطلاعات در بیمه فضایی می‌باشد. در نهایت تعارض قوانین مورد بررسی قرار گرفته، درجایی که نویسنده اهمیت انتخاب قانون واقعی برای قرارداد بیمه حتی در موقعیت شرایط بیمه‌ای استاندارد را توضیح می‌دهد. همه موارد فوق برای مرحله تشکیل یک قرارداد بیمه همان‌طور که بسیار مهم هستند، ضروری نیز هستند. ممکن است در اعتبار یک قرارداد بیمه به این ترتیب تأثیر بگذارد، یا حداقل قابلیت

اجرای آن را حمایت از بیمه توسط افراد درگیر در آن داشته باشد. در این زمینه صنعت فضایی به دلیل ماهیت پروژه‌های فضایی که شامل موجودیت‌های هم عمومی و خصوصی است اهمیت به‌سزایی دارد. اصول اصلی قرارداد مانند اصل حسن‌نیت، نفع بیمه‌ای، جبران خسارت و حریم خصوصی قرارداد بیمه فضایی نیز در تحلیل مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم مربوط به «محتوای قرارداد بیمه فضا» است، که نقش اصلی آن را خطر بازی می‌کند. در نتیجه، خطر در فعالیت‌های فضایی و بیمه در جنبه‌های مختلف مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. ابتدا، منابع متمایز خطرات، و پس از آن خطرات ناشی از منابع شناسایی شده، و در آخر خطر شناخته‌شده موارد فوق، ریسک‌های فضایی قابل بیمه آن دسته از ریسک‌هایی هستند که قابلیت پوشش دارند نه آن دسته از ریسک‌هایی که استثنا هستند. یک عامل ضروری قرارداد بیمه فضا دوره پوشش بیمه‌ای است که در این زمینه دوره خطر بیمه فضا و عواقب آنها در نهایت جنبه‌های حقوقی اندازه‌گیری ریسک با هدف ارائه بیمه همچون ارزش بیمه‌ای حق بیمه و حداکثر خسارت ممکن مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل چهارم به موضوعات اصلی «اجرای قرارداد بیمه» می‌پردازد. شامل تعهدات بیمه‌گذار، پرداخت حق بیمه بیمه‌شدگان به عنوان پرداخت حق بیمه یا تکلیف انجام تکمیل هر تعهد و شرایط در نهایت قسمت مهم بررسی‌ها در رابطه با اجرای قرارداد بیمه مفهوم خسارت شامل انواع خسارت شناسایی شده در یک قرارداد بیمه روش‌های ارزیابی آن تعدیل فرآیند خسارت در بیمه فضا است. در پایان ملاحظات، نویسنده همچنین بخشی از بازپرداخت‌های موجود در اختیار بیمه‌گر را با بهره‌برداری از قانون یا قرارداد، از قبیل جانشینی، بازسازی، ترک مالکیت تشخیص داده است. کلیه موارد فوق در چشم‌انداز اصول بیمه مورد تحلیل قرار می‌گیرند. بر اساس قوانینی که در مورد بیمه فضا قابل اجرا است و فقط در صورت لزوم از طریق مراجعه به انواع دیگر بیمه (در صورتی که تصور می‌شود) باشد در مورد بیمه فضایی نیز قابل استفاده است.

تجزیه و تحلیل انجام‌شده در کتاب مربوط به قانون در تعامل با فرهنگ، سنت و صنعت مطابق با سه روش اصلی حقوقی جزمی تطبیقی تاریخی شناخته‌شده می‌باشد. اول، جزمی یکی از مهم‌ترین روش‌های تحلیل متون حقوقی معاهدات فضایی قوانین فضای ملی، و همچنین قوانین قراردادهای بیمه است. روش جزم‌شناسی منظور تحلیل قوانین و کیس لا توسعه‌یافته در حقوق

فضا و بیمه براساس منطق، تحلیل، استدلال و هرمنوتیک^۱. روش دوم به کاررفته یک روش مقایسه‌ای است که از طریق آن روش اصلی قانونی است فرهنگ‌ها باتوجه به اصول و قوانین شکل‌دهی در قرارداد بیمه تحلیل شده‌اند. نویسندگان هر دو ابزار سنتی آن را در نظر گرفته است رویکرد مقایسه‌ای متشکل از مقایسه سیستم‌های حقوقی، با تأکید بر همین زمان، رویکرد مدرن که مطابق آن مقایسه ساختار سیستم‌های حقوقی در محدوده قانون فضا، پیچیدگی و تحلیل آن از محتوای روابط حقوقی در قانون و عمل بیمه‌نامه فضایی، و همچنین تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای از تمایلات در توسعه قانون به عنوان بازتاب آن مأموریت و عملکرد و همچنین عملگرایی فضا و روابط بیمه می‌باشد. روش سوم، یعنی روش تاریخی برای تحلیل توسعه و گرایش‌ها در فعالیت‌های ملی فضا، و همچنین به منظور بررسی تغییرات در یک قرارداد بیمه مدرن اعمال شده است. به نظر نویسندگان، مهم است نشان دادن تکامل قانون و نظام حقوقی و تأثیر آن بر شکل‌گیری فعالیت‌های فضایی مدرن، خطرات و بیمه و جستجو برای گرایش‌های همگرا نه فقط در سطح اصول بلکه در سطح قوانین مجازة برای همزیستی و همکاری در مدیریت کارآمد خطرات فضایی را فراهم می‌آورد. عرف‌های حقوقی در طول سالیان چنان توسعه یافته‌اند که زمینه‌ساز تشکیل اصول جهانی و فراملی مشترک در حوزه فضا و بیمه شوند.

برای جمع‌بندی مقدمه فوق در مورد تحلیل‌های انجام‌شده در کتاب، می‌توان سه هدف اصلی مطالعه را تشخیص داد: هدف اول تجزیه و تحلیل خطرات موجود در فعالیت‌های مرتبط با اکتشاف فضای ماورای جو به منظور تشخیص خطرات فضا به معنای دقیق آنها از دیگر انواع خطرات که فقط به طور غیرمستقیم به اکتشافات فضای ماورای جو مربوط می‌شوند. نویسندگان معتقد است، تشخیص خطرات فضا، موضوع بیمه، نفع بیمه و نوع پوشش بیمه‌ای که ممکن است مربوط به خطر فضا باشد ضروری است.

هدف دوم تحلیل اصول قرارداد بیمه در مفهوم ماهیت نوآورانه خطرات فضایی و قانون فضا، و به منظور اینکه آیا امکان استفاده از اصول سنتی بیمه در مورد خطرات فضا، وجود دارد اختلافات هنوز در چهارچوب اصول اساسی بیمه و این که آیا اختلافات (در صورت وجود) فقط در سطح قواعد است، یا بر ماهیت قرارداد بیمه تأثیر می‌گذارند.

هدف سوم این کتاب تحلیل تأثیر ماهیت خاص ریسک‌های فضایی و همچنین رویه‌های موجود در بیمه فضا که در شکل‌گیری قانون قراردادهای بیمه مدرن تأثیرگذار است، و جستجوی تحقق همبستگی ارتباط بین گرایش‌های بین‌المللی در قانون قرارداد بیمه و رویه قراردادی بیمه فضا می‌باشد.

با در نظر گرفتن موارد فوق نویسنده فرضیه‌های زیر را پیشنهاد می‌کند: اول، خطرات فضا به معنای دقیق آنها فقط به محدوده محدودی از فعالیت‌های مربوط به کشف فضای ماورای جو مربوط می‌شوند، یعنی پرتاب و بهره‌برداری ماهواره‌ها. انواع دیگر خطرات، شامل فعالیت‌های زمینی و همچنین موارد دیگر استفاده از خدمات ماهواره‌ای، معیارهای حقوقی آن را برآورده نمی‌کند، و در نتیجه در چارچوب قانون فضا و بیمه فضا قرار نمی‌گیرد. در عوض، آنها تابع اصول کلی ارزیابی ریسک و بیمه هستند. ماهیت خاص فعالیت‌های فضایی موضوع و نفع بیمه‌ای را در بیمه فضایی تعیین می‌کند.

دوم، خطرات فضایی با ماهیت فوق‌العاده خطرناک اکتشاف فضای ماورای جو همراه با حجم و تعداد محدود مربوط می‌شوند، و بطور این ارزیابی ریسک بیمه به‌طور کلی نیازمند یک رویکرد جداگانه و فردی به عنوان اصول کلی بیمه شدن ریسک‌ها می‌باشد که به سادگی مناسب نیستند. سوم، رویکرد فردی ارزیابی خطرات فضایی بر اجرای اصول کلی بیمه تأثیر می‌گذارد. بالاین حال، تفاوت‌های قابل مشاهده در سطح قوانینی که برای صنعت فضایی و انواع دیگر ریسک‌ها اعمال می‌شود لزوماً اصول اساسی قانون قرارداد بیمه، مانند حداکثر حسن‌نیت و اصل غرامت را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد.

چهارم، ماهیت خاص خطرات فضایی و نقش اساسی بیمه در مدیریت ریسک از شرکت‌های فضایی بدان معنی است که بیمه خطرات فضایی باقی مانده به شدت تحت تأثیر قانون فضا است. به‌طور خاص، معیارهای ارزیابی ریسک در فضا تلاش‌های ناشی از قانون بیمه نیست بلکه از قانون فضا است. از این منظر، نقش قانون فضا در شکل دادن به قراردادهای بیمه فضایی ممکن است بر قوانین (اما نه اصول) قانون بیمه حاکم باشد.

پنجم، توسعه صنعت فضایی و قانون فضا منجر به تکامل یک لکس مرکاتوریا خاص در زمینه قراردادهای فضایی شده است. ایده مشابه موجود در قراردادهای بیمه فضایی و تا زمانی که از ماهیت قرارداد بیمه تخطی نشود قرارداد بیمه باید از آزادی قراردادی بهره‌مند شود.

ششم، رویه بیمه تثبیت شده در زمینه خطرات فضایی ممکن است به عنوان یک مورد در فعالیت های جدید مبتنی بر فن آوری و فوق العاده خطرناک در زمینه مدیریت ریسک، روش های ارزیابی ریسک و شکل دادن قراردادهای بیمه بر اساس اصول اولیه بیمه در نظر گرفته شود. این امر بدون در نظر گرفتن انسجام قوانین ملی، تا زمانی که قرارداد اصول جهانی بیمه را رعایت کند امکان پذیر است.

سخن مترجم

جهان هستی سرشار است از رمز و رازهای علمی و فضای لایتناهی ماورای جو عرصه‌ای است که عقل و دانش انسان را به چالش و تفکر و تدبیر در رموز خلقت می‌طلبد. در نظام بین‌الملل امروزی، دولت به عنوان واحد سیاسی مستقل دارای حاکمیت بازیگر اصلی روابط بین‌المللی است. دولت‌ها به عنوان اعضای ملل متحد در حال تعامل و همکاری و رقابت و گاهاً تضاد و درگیری در عرصه‌های گوناگون زندگی بشر هستند.

مهم‌ترین عرصه رقابت کشورها در طول تاریخ تاکنون رقابت برای کسب قدرت است. قدرت به معنای توان تاثیر گذاشتن بر اراده و تصمیم سایر بازیگران است. هدف نهایی از افزایش قدرت کشورها کسب استقلال و در صورت امکان ایجاد سلطه و کنترل بر دیگران است. در سایه استقلال از سلطه سایرین و در صورت امکان گستردن چتر سلطه و نفوذ خود بر دیگران امکان بیشتری برای افزایش منابع مادی و معنوی لازم برای افزایش ثروت و رفاه نصیب کشورها می‌شود.

جامعه بین‌المللی در قرن ۲۱ با تغییر و تحول مفاهیم قدرت نیز روبروست. قدرت علمی و پژوهشی جوامع ابزار اصلی برای تسلط بر طبیعت و جهان هستی مادی است. پیشرفت فناوری‌های نوین در سایه تحولات هوش مصنوعی بشریت را به سمت تسخیر فضای لایتناهی ماورای جو سوق می‌دهد.

نظام حقوقی حاکم بر فضای ماورای جو در طول قرن بیستم با قدم گذاشتن انسان به عصر فضا شروع شد و تا دهه ۱۹۷۰ برخی قواعد و اصول حقوقی بین‌المللی ناظر بر حاکمیت در فضا و فعالیت‌های بشر در فضا شکل گرفت و از دهه هفتاد به بعد می‌توان گفت این سیر تحول و توسعه حقوقی متوقف شد.

در ابتدا، فعالیت‌های فضایی به دلیل اهمیت موضوع و نگاه راهبردی کشورها به آن، به صرفه نبودن اقتصادی (به معنای آنچه در اصطلاح رایج سود سرمایه‌گذاری نامیده می‌شود) و

هزینه‌های سنگین سرمایه‌گذاری فقط توسط دولت‌ها انجام می‌گرفت. حتی در دهه پنجاه فقط تعداد بسیار معدودی از کشورها توانایی اقتصادی و فناوری انجام اینگونه فعالیت‌ها را داشتند. با رشد فناوری فضایی و امکان استفاده تجاری از فضا به‌ویژه فعالیت‌های مخابرات و ارتباطات، امکان ورود بخش خصوصی در فعالیت‌های فضایی میسر شد. موانعی که در فعالیت‌های تجاری فضا وجود دارند باعث ایجاد محدودیت‌هایی برای سرمایه‌گذاران خصوصی می‌شود و در پیشرفت فعالیت‌های فضایی تأخیر حاصل می‌شود. اما به رغم همه این موانع، سرمایه‌گذاری خصوصی در بخش فضایی در پنج دهه گذشته موفق بوده و سابقه خوبی را نشان می‌دهد. بنابراین سرمایه‌گذاران فعالیت‌های فضایی با اخذ پوشش‌های بیمه‌ای مناسب، ضمن حفظ سرمایه، استمرار حرکت و فعالیت خود را تداوم می‌بخشند. اهمیت بیمه در پروژه‌های فضایی به دلیل امنیت مالی و ثباتی که ایجاد می‌کنند به‌عنوان دومین هزینه اصلی مأموریت‌های فضایی محسوب می‌شود. هدف بیمه حذف ریسک نمی‌باشد چرا که بدون ریسک بیمه مفهومی ندارد، یکی از عناصر اصلی در بیمه کنترل و مدیریت ریسک می‌باشد که به دلیل حساس بودن و تخصصی بودن این بخش در مدیریت یک پروژه فضایی نقش مهمی ایفا می‌کند.

بدین ترتیب که تهیه بیمه از سوی شرکت‌های فضایی تا حد زیادی از بار هزینه‌ای و خسارتی آنها کاسته و از طرف دیگر، شرکت‌های بیمه از طریق عملیات بیمه‌گری خود و با وسواس در حفظ سطح استانداردهای ایمنی، در انجام مأموریت‌های فضایی نقش مؤثری ایفا خواهند نمود. باتوجه به این که بیمه و نیاز به حمایت در برابر خطرات و خسارت‌های مالی ناشی از آن به یکی از نیازهای اساسی بشر در این قرن تبدیل شده، ضرورت همکاری‌های بین‌المللی در جهت تدوین مجموعه قوانینی در رابطه با فعالیت‌های فضایی ضروری به‌نظر می‌رسد.

در حال حاضر قدرت‌های فضایی مطرح جهان آمریکا، روسیه و چین و در مرحله آخر اتحادیه اروپا محسوب می‌شوند. جمهوری اسلامی ایران نیز که به بخش‌هایی از فناوری فضایی از طریق دانش و تحقیقات بومی دست یافته است به‌عنوان کشور صاحب فناوری ماهواره قدم به عرصه رقابت‌های فضایی گذاشته است.

از آنجاکه ایران یکی از بازیگران مهم روابط بین‌الملل و یکی از قدرت‌های غرب آسیا به‌شمار می‌آید لازم است در جهت توسعه فعالیت‌های فضایی خود و استفاده از برکات فضای

ماورای جو در راستای ارتقای قدرت ملی و اعتبار و پرستیژ بین‌المللی خود گام‌های شایسته‌تری بردارد. این امر ممکن نیست مگر آنکه بخش‌های پژوهشی و دانشگاهی کشورمان در عرصه تحقیقات فنی، سیاسی و حقوقی راجع به فضای جو تلاش لازم را بنماید و مسیر کلی تحولات بین‌المللی را بتواند بازشناخته و طرح‌های توسعه ملی صنعت فضایی در ایران و راهبرد ملی فضایی کشورمان را در جهت صحیح یاری رساند. یکی از اولین اقدامات در این راستا آشنایی با ادبیات حقوقی بین‌المللی و ادبیات فنی مسائل ماورای جو است که این امر از طریق ترجمه آثار خارجی و اسناد بین‌المللی مربوطه حاصل می‌شود.

این اثر نیز با همین نیت ترجمه شده است؛ از آنجاکه موضوع پایان‌نامه اینجانب با عنوان «قوانین و مقررات بین‌المللی حاکم بر بیمه فعالیت‌های فضایی بخش خصوصی و دولتی» که با راهنمایی استاد گرانقدر دکتر علی امیری از دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان در سال ۱۳۹۴ دفاع نمودم و سپس مقاله «توسعه تدریجی حقوق بین‌الملل فضا فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی بیمه فعالیت‌های فضایی» را ارائه دادم یکی از دغدغه‌ها و مشکلات اصلی عدم دسترسی به منابع روز در حوزه بیمه فضا بود؛ که ادامه پژوهش در این حوزه و آشنایی با استاد کاتارزینا مالدینوسکا و لطف بسیار ایشان که نسخه کتاب را در اختیار من قرار دادند و با دنیایی فراتر از آنچه که درباره حقوق فضا خوانده بودم آشنا شدم. کتاب پیشرو از جمله کتب برجسته در سال‌های اخیر است که با موضوع بیمه فضایی به رشته تحریر در آمده است.

در اینجا لازم می‌دانم از مدیریت محترم پژوهشکده بیمه که با احساس مسئولیت و آگاهی از اهمیت و جدید بودن موضوع، انتشار این کتاب را در اولویت قرار داد تشکر و قدردانی کنم و همچنین استاد گرامی‌ام دکتر علی امیری که همواره راهنما و مشوق من در این زمینه بوده‌اند. امید است این تلاش علمی مورد اقبال جامعه علمی و سیاست‌گذاران و بخش آموزش و پژوهشی کشور واقع شود.

زهرا کاکاوند - کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل

آذر ۱۴۰۰ - تهران

فهرست مطالب

فصل اول: پیشینه قراردادی و قانون‌گذاری.....	۲۷
۱-۱. طرح کلی.....	۲۷
الف) حقایق.....	۲۷
ب) اقدامات ماهواره‌ای و کاربرد آن.....	۳۵
پ) چالش‌های امروز.....	۳۹
ت) ریسک و چشم‌انداز بیمه.....	۴۴
۲-۱. فعالیت‌های فضایی در چشم‌انداز بین‌المللی.....	۴۹
الف) فعالیت‌های فضایی طبق قوانین بین‌الملل.....	۴۹
ب) فعالیت‌های فضایی در حقوق قراردادهای بین‌المللی.....	۷۲
۳-۱. فعالیت‌های فضایی در چشم‌انداز اروپایی.....	۸۲
الف) فعالیت‌های فضایی در قانون اتحادیه اروپا.....	۸۳
ب) فعالیت‌های فضایی در حقوق قراردادهای اروپایی.....	۹۴
۴-۱. فعالیت‌های فضایی در چشم‌انداز ملی.....	۱۰۶
الف) فعالیت‌های فضایی در حقوق ملی هر کشور.....	۱۰۶
ب) فعالیت‌های فضایی در حقوق قراردادی ملی.....	۱۳۲
۱. موافقت‌نامه خدمات پرتاب.....	۱۳۶
۲. قراردادهای عملیاتی ماهواره‌ها.....	۱۴۸
۳. قراردادهای خرید و تهیه ماهواره.....	۱۵۴
۵-۱. نتیجه‌گیری.....	۱۶۲
فصل دوم: تشکیل قراردادهای بیمه فضایی.....	۱۶۵
۱-۲. کلیات.....	۱۶۵
۲-۲. منافع بیمه‌ای و موضوع بیمه فضایی.....	۱۶۶
الف) کلیات.....	۱۶۶

۱۷۰.....	(ب) منافع بیمه‌ای و موضوع بیمه
۱۷۳.....	(پ) اشخاصی که دارای نفع بیمه‌ای در بیمه فضایی هستند
۲۰۱.....	۳-۲. تعهد به انعقاد قراردادهای بیمه فضایی
۲۰۱.....	(الف) منبع بیمه اجباری فضا
۲۰۴.....	(ب) ویژگی‌های اساسی
۲۱۶.....	(پ) خلاصه
۲۱۷.....	۴-۲. حقوق شخص ثالث
۲۱۷.....	(الف) کلیات
۲۱۸.....	(ب) بیمه برای طرفین دیگر
۲۲۳.....	(پ) حقوق طرفین آسیب‌دیده در بیمه مسئولیت
۲۲۶.....	۵-۲. بیمه‌گری خطر آب بیمه فضایی
۲۲۶.....	(الف) کلیات
۲۲۷.....	(ب) عوامل بیمه‌گری بیمه فضایی
۲۳۷.....	(پ) مراحل بیمه‌گری بیمه فضایی
۲۳۹.....	۶-۲. اطلاعات و شفافیت
۲۳۹.....	(الف) کلیات
۲۴۱.....	(ب) اعلام ریسک توسط صاحب بیمه‌نامه
۲۴۸.....	(پ) تغییر خطر
۲۵۳.....	(ت) وظایف اطلاعات بیمه‌گر
۲۵۵.....	۷-۲. حقوق بین‌الملل خصوصی در قراردادهای بیمه فضایی
۲۵۵.....	(الف) کلیات
۲۵۹.....	(ب) قانون لازم‌الاجرا برای یک قرارداد بیمه فضایی
۲۶۸.....	(پ) صلاحیت
۲۷۱.....	(ت) چالش‌های حقوق بین‌الملل خصوصی در بیمه فضایی
۲۷۲.....	۸-۲. نتیجه‌گیری

۲۷۵	فصل سوم: محتوا و ماهیت قرارداد بیمه فضایی
۲۷۵	۱-۳. خلاصه
۲۷۵	۲-۳. خطر در فعالیت‌های فضایی
۲۷۵	الف) کلیات
۲۸۶	ب) منابع خطرات
۳۱۳	پ) خطرات / عوامل خطر
۳۲۳	ت) موضوع مربوط به ریسک
۳۳۱	ث) تخصیص خطرات در فعالیت‌های فضایی
۳۳۲	۱. خطرات شخص اول
۳۳۵	۲. خطرات شخص دوم
۳۶۰	۳. خطر شخص ثالث
۳۹۹	۳-۳. خطر تحت پوشش
۳۹۹	الف) رئوس مطالب: بیمه فضایی به عنوان ابزاری برای مدیریت ریسک مشاغل فضایی
۴۰۱	ب) نوع بیمه خطرات فضایی
۴۰۸	پ) قابلیت بیمه شدن خطرات فضا
۴۱۱	ت) بیمه خطرات «اموال فضایی»
۴۱۶	ث) بیمه خطرات مسئولیت شخص ثالث فضا
۴۱۸	۴-۳. ریسک استثنای شده
۴۱۸	الف) کلیات
۴۲۰	ب) بیمه اموال
۴۲۳	پ) بیمه مسئولیت شخص ثالث
۴۲۵	۵-۳. دوره خطر
۴۲۵	الف) کلیات
۴۲۹	ب) دوره پوشش در بیمه اموال فضایی
۴۳۸	پ) بیمه مسئولیت شخص ثالث

۴۴۱	ت) خاتمه پوشش
۴۴۳	۳-۶. اندازه گیری ریسک
۴۴۳	الف) کلیات
۴۴۴	ب) ارزش بیمه ای و مبلغ بیمه شده
۴۵۰	پ) حداکثر ضرر احتمالی
۴۵۶	ت) فرانشیز/ کسرها / اضافی
۴۵۸	۳-۷. نتیجه گیری

فصل چهارم: اجرای قرارداد بیمه فضا

۴۶۱	۴-۱. خلاصه
۴۶۲	۴-۲. حق بیمه
۴۶۲	الف) کلیات
۴۶۳	ب) ویژگی های اساسی حق بیمه
۴۶۹	پ) پیامدهای عدم پرداخت حق بیمه و تأخیر در پرداخت
۴۷۰	ت) برگرداندن حق بیمه
۴۷۳	۴-۳. ضمانت ها، وظایف و شرایط
۴۷۴	الف) ضمانت ها و شرایط
۴۷۹	ب) اقدامات احتیاطی
۴۸۳	۴-۴. خسارت
۴۸۳	الف) کلیات
۴۹۱	ب) ضرر جزئی
۴۹۵	پ) خسارت کامل
۴۹۸	ت) خسارت کلی فرضی (TCL)
۵۰۰	ث) خسارت در بیمه مسئولیت شخص ثالث
۵۰۲	۴-۵. تعدیل خسارات
۵۰۲	الف) کلیات

۵۰۴.....	ب) اعلام خسارت
۵۰۷.....	پ) اثبات خسارت
۵۱۱.....	ت) پرداخت ادعا
۵۱۳.....	ث) دوره محدودیت و بندهای افول
۵۱۶.....	ج) حل و فصل اختلافات
۵۲۱.....	۴-۶. بازیابی بیمه
۵۲۱.....	الف) کلیات
۵۲۱.....	ب) جانشینی
۵۳۱.....	پ) نجات و بازسازی
۵۳۵.....	ت) رهاشدن، ترک مالکیت
۵۳۷.....	۴-۷. نتیجه گیری
۵۳۸.....	۱. تمدن فضایی
۵۳۹.....	۲. فرهنگ حقوقی فضا
۵۴۰.....	۳. لکس مرکاتوریا جدید
۵۴۱.....	۴. اصول کلی قراردادهای فضایی
۵۴۲.....	۵. قوانین حاکم بر ایمنی پیشگیرانه در فضا
۵۴۲.....	۶. سیاست فضایی
۵۴۳.....	۷. تبدیل آشوب به هماهنگی
۵۴۵.....	اختصارات